

Robert Simonišek

Pejsaži

s a n j a t i

*s
o
n
c
u*

*n
a*

Robert Simonišek

Pejsaži

– sanjati na soncu

DRUŽINA

2021

Kratka biografija samote

Nekje od svojih tridesetih let me ni strah, kadar nastopijo dnevi, ko ni nikogar naokoli. In dobro razumem, kadar mi nekdo z besedami ali kako drugače diskretno nakaže, da bi bil rad sam. Ljudje, ki so znali prisluhniti samoti, so od nekdanj vzbuvali moje zanimanje in so se tako ali drugače znašli blizu. Nekateri so se obdržali, drugi izginili, tretji ne pripadajo več tej resničnosti ali nikdar niso. K meni so se zatekli volk samotar, samotni jezdec, odrinjeni puščavnik, zapuščena jogistka, spreobrnjeni hipi in podobni tipi. Občutek, ki ga dajejo samote vajeni ljudje, je specifičen. Izkušnja je vpisana v njihovo telo, v glas, kretnje in psiho, da je očitna že na daleč. A tudi njihove nasprotnike je moč prepoznati. S trdnim korakom se izogibajo ogolelih ur, da se jim ne bi bilo treba soočiti s sabo v prazni hiši, na obali ali na obrobju gozda. Samota jim predstavlja eno od oblik nelagodja ali celo kazni.

Čeprav obstajajo ljudje, ki samoto zavestno uspešno odrivajo od sebe, pri tem pojmovanju ne gre za nekaj razumskega. Težave s samoto sem v določenem obdobju opazil šele, ko sem obtičal med tako visokimi bregovi, da mi je začela zakrivati pogled. Razredčila je stike, me preusmerila v vertikalne plati lastne duševnosti in v najboljšem primeru okrepila vezi z nekaterimi izbranimi ljudmi. Ko je ravnotežje med

individualnimi in kolektivnimi potrebami načeto, je treba odreagirati. Ko izplavaš in se ponovno prešteješ med ljudmi, je sprva čutiti olajšanje, dokler pogreznjen sredi množice ne začneš pogrešati prejšnjega stanja. Oh, ta večna dialektika želje in nenehni poskusi vzdrževanja harmonije!

Pred očmi se mi riše neka zgodnja skica. Kot petletnik sedim v senci jablane, medtem ko babica okopava njivo. Nebo je jasno, rahel veter pihlja, zeleni hribi se zibljejo in zlivajo z obzorjem. Odsotnosti človeške bližine ne polagam pretirane pozornosti. Bržkone sem že toliko poučen o razmerjih med ljudmi in rečmi, da zaupam babici in verjamem, da se bo vrnila pod senco drevesa. Njen prihod je tako rekoč pomaknjen v bližnjo prihodnost. Če bi se me polotila tesnoba, bi odšel k sosedom, kjer se je moj vrstnik spraševal, kdaj se bom prikazal na dvorišču, kjer bova odigrala nogomet. V tej izkušnji ni nobenega koncepta, vse temelji na doživljanju in povezanosti, tako rekoč tautologiji notranjega in zunanjega. Kot otrok sem izkusil, da je lepo biti sam v hiši ali zunaj, voziti kolo, iti peš v šolo, čakati na avtobusni postaji v jutru in prisluškovati, kako se od daleč bližajo koraki sošolcev, opazovati kosme snega v izpraznjeni in ogoleli pokrajini, razločevati nianse svetlobe v jutranji zarji, okušati dež. Vse to je lahko prijetno in polno, tudi če ni nikogar zraven. Ko odrasteš, se spominjaš, kako prijetna je bila vsakdanjost, četudi nedružabna.

Postopoma sem se začel navajati na neko bolj dinamično obliko doživljanja svojih misli, čustev in

predstav. Radio, ki je ždel v kuhinji, nato pa je pristal v moji sobi, je bil nekakšen sogovornik. S svojimi tipkalkami sem se povezal z glasovi, ki so me vodili po različnih koncih sveta. Do neke mere je to povezanost mogoče primerjati z vpetostjo, ki jo dandanes omogočajo socialna omrežja in ki je zdaj bistveno bolj vzajemna, kot je pri analognem doživljanju. Kajti ne glas napovedovalca ne popevka iz zvočnika ne reagirata na tvoje odzive. Tega zvoka ni bilo mogoče zavrteti nazaj in vsaka neslišana beseda je pomenila izgubo, ki jo je nadomestila domišljija. Ko sem dobil glasbeni stolp, radijske postaje niso bile več tako zanimive. Glasbena izkušnja je postala priljubljena tema, ob kateri sem kot mladostnik z lahkoto načel pogovor in prebil led pri nežnejšem spolu. Skozi glasbo se je pri sošolcih izrazila uporniška gesta, razvidna v slogu oblačenja in v glasbenem izboru. Iz najbolj nerodnih let sem izplaval ob poslušanju nepoznanih žanrov in se ločil od vseh tistih, ki so poslušali bolj trendovsko glasbo in naenkrat niso bili več moji prijatelji. V glasbi sem tudi pozneje našel dovolj utehe, da je življenje v znosnem ritmu prehajalo med družabnostjo in samotnimi seansami.

Tisti čas sem prek televizijskega zaslona pridobival pomembne informacije o kompleksnosti sveta zunaj mojega kraja. Ure sem ždel, sprva v črno-bele, nato pa v barvne migotajoče filmske podobe, ki so prikazovale oddaljene kraje in obdobja. Kasneje so se tovrstna doživljanja počasnosti v prazni sobi osredotočala na prebiranje knjig. Ležernost uma so nadomestile bolj

zapletene predstave, ki so jih spodbujala poglavja. Navdajala me je ista radovednost, kaj se dogaja z liki na drugih koncih sveta, kaj se bo zgodilo v vojni ali kako se bo končala zgodba nekega mladega para. Prenekateri literarni lik je trpel v samoti in se izmotal iz njenega primeža. Namesto zvočnih in vizualnih učinkov so tekom branja skozi prostor rezale kadence in antikadence tišine. Prehajanje med napisanim in stvarnostjo, med znotraj in zunaj, je ustvarjalo eno prežemajočo se resničnost. Liki in kraji, ki jih je sestavljala moja zavest, so oživelili in mi delali družbo na različnih mestih. Metoda vživljanja skozi branje je veliko bolj kot prejšnja medija spodbujala premišljevanja o razmerju med mano, svetom in družbo, s tem pa vedno več vprašanj o tem, kaj je življenje in kaj njegov smisel. In podobno kot danes, je bilo več vprašanj kot odgovorov.

V obdobju svojega literarno-umetniškega dozorevanja sem se spraševal, ali je kaj narobe z mojimi mislimi, zakaj ne potrebujem toliko družjenja, kot ga večina, ali zakaj tako dobro prenašam tišino, ki je nekaterim čudaška. Umetnost in literatura sta mi bili v tem pogledu pogosto v oporo in skozi njih sem lažje razumel mnoga zapletena in tista občutja, o katerih se ni govorilo v družini, ki me je obkrožala. Morda sem zaradi te izkušnje začel verjeti, kako v samoti resnica zasije v polnosti, na plan izbruhnejo pristne ideje, domišljija dobi polet ipd. Samota se je spreminjala v zrcalo, ki je odsevalo moja občutja in bolj ostroumna razmišljanja od tistih, na katera se navajamo doma in

v visokoletečih institucijah. Razkrivala se mi je kot eden od pogojev samoidentifikacije in kot možnost za oddih od vsakodnevnih banalnosti in utečenih mnenj. Od tod spoznanje, da pojmovanje človeka v določenem zgodovinskem obdobju nikdar ni bilo usklajeno z umetniškim diskurzom, v katerem se samota reflektira neposredno in v čistih linijah, da razprostrtost posameznikovega premišljevanja ne zavisi toliko od porabljenega časa kot od vsebin in intenzitete tega, o čemer premišljuje in kar doume. Obenem sem spoznaval, da tako v svetu umetnosti kot v stvarnosti obstaja točka, v kateri se samota sprevrže v odtujenost ali odvisnost. Postajal sem zadržan do pretirano sentimentalnih in idealističnih pogledov, ki so mrgoleli med stranmi nobelovcev in drugih avtorjev resne in manj resne literature ter področij duhovnosti.

Tudi po koncu študija so vikendi ostali primerni za odmik od prijateljskih in družbenih dilem. Za premislek je zadostovala skromna soba, del pokrajine, po kateri se sprehodi pogled ali koraki, kotiček v knjižnici ali majhna pisarna, v katerih tako ali drugače lahko zbereš drobce svojih misli in jih sestaviš v nekaj, kar ima obliko. Seveda se številne priložnosti ponujajo tudi zunaj tvojega bivalnega prostora. V napol praznih kavarnah, muzejih in galerijah, na klopcah v parku ali v zaprašenem socialističnem vagonu lahko za kratek čas vnovčiš svojo polsamoto, čeprav si dejansko na očeh drugih. Takšno preživljanje samote je sicer drugačno od tistega, ki ga preživljaš doma. A konec koncev gre za to, kako uskladiti svoje misli, ču-

Kazalo

Kratka biografija samote	5
Portret književnika.	19
Drobci ljubezni	35
Veduta iz prejšnjega stoletja	49
Stisnjen h gori.	63
Delo in umetnost	75
Posrednik	91
Populisti in drugi	105
Mesta kot Celje	119
V središču virusa	133
Čari negibnosti	149
Moja soba	167
Dolgočasje kot izziv	185
Skrb za občutljive duše	199
Sanje sredi dneva	213

Robert Simonišek
Pejsaži – sanjati na soncu

© Družina d. o. o., 2021

Prva izdaja

Jezikovni pregled: Petra Koršič
Na naslovnici: Gregor Pratneker, "Sončen dan"
(55 × 70 cm, olje na platnu, 2017)
Grafična priprava: Stanislav Oražem
Oblikovanje naslovnice: Lucia Jerman, Družina d. o. o.
Izdala in založila: Družina d. o. o.
Za založbo: Tone Rode
Tiskano v Sloveniji
Naklada: 400 izvodov
Ljubljana 2021

**Knjižno delo je izšlo v okviru knjižnega programa, ki ga sofinancira
Javna agencija za knjigo Republike Slovenije.**

Vse informacije o knjigah založbe Družina
najdete na spletni strani: **www.druzina.si**

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

821.163.6-4

SIMONIŠEK, Robert

Pejsaži : sanjati na soncu / Robert Simonišek. - 1. izd. - Ljubljana : Družina,
2021

ISBN 978-961-04-0815-4

COBISS.SI-ID 59845123